

Antik bölcsességek

Tanítsd és tanuld a jobbat!

Görög bölcsességek latin és magyar fordítással.
Összeállította DÉR TERÉZIA ÉS NÓTÁRI TAMÁS. Szeged, 2005, Lectum Kiadó. 288.

Dér Terézia és Nótári Tamás köte-
te az antik görög irodalom számos alkotójának bölcs gondolataiból tartalmaz válogatást latin és magyar fordítással. Néhány éve a *Belvedere Meridionale Kiadó* gondozásában látott napvilágot az „*Exemplaria Graeca*” című munka.¹ E korábbi válogatás összeállítására az ösztönözte a két klasszika filológust, Dér Teréziát és Nótári Tamás, hogy az elmúlt száz esztendőben Magyarországon görög–latin–magyar szentenciagyűjtemény nem jelent meg. Jelen kötet a korábbi válogatásban olvasható szentenciákon kívül számos további bölcsességet is tartalmaz teljességgel más, önálló kötetként történő megjelenését indokoló szerkezetben.

A gyűjtemény összeállításakor szem előtt tartották a szerzők, hogy a kiválasztott görög szentenciáknak latin és magyar fordítása lehetőség szerint rendelkezésre álljon. Ezzel egyrészt a két klasszikus nyelv párhuzamba állítását igyekeztek elérni, másrészt azoknak az olvasóknak akartak kedvében járni, akiket egy-egy bölcs mondás arra indít, hogy az azt tartalmazó művet legalább magyar fordításban alaposabban megismerjék. Azon művek adatait, amelyeknek fordításait az egyes szentenciák esetében átvették, a *Bibliográfia* című szó alatt tüntették fel. Számos helyen – így

például Galénos és Marcus Aurelius művei esetében – a latin vagy a magyar változatot saját átültetésükben közlik.

A kötetet magyar és latin nyelvű előszó vezeti be, ezt követik az öt nagy téma (*emberi tulajdonságok, jellemvonások, tevékenységek; emberi kapcsolatok; az ember és a sors – az ember és az istenek kapcsolata; általános életbölcsességek; híres mondások*) köré csoportosított, görög, latin és magyar nyelven idézett szentenciák. Az egyes témákon belül a szentenciák sorrendje a görög eredeti szerinti alfabetikus sorrendet követik. A *Bibliográfia* a felhasznált görög szövegkiadások, latin és magyar fordítások köteteit sorolja fel – ez is mutatja a munka kettős, ismeretterjesztő és tudományos karakterét. A *Függelék* tartalmazza a görög ábécé latinbetűs átírását, a főbb kiejtési szabályok rövid összefoglalását. Ezt a *Rövidítések jegyzéke* és a *kötetben szereplő szerzők* rövid életrajza követi.

A kötet alkotói arra törekedtek, hogy az ókori hellén kultúra és irodalmi műfajok sokoldalúságát érzékeltessék: nem csak költők, dráma- és történetírók, filozófusok – azaz a humánnak nevezett terület szerzőinek – műveiből idéztek tehát, hanem igyekeztek az olvasó figyelmét a természettudomány területére is ráirányítani. A számos szakág közül az orvostudományt emelték ki, Hippokratész és Galénosz műveiből válogatva bölcs gondolatokat. Munkálkodásuk közben Xenophón szavait választották vezérelvként: „*Végigbúvárolom ... a régi bölcsök kincseit, amelyeket örökül hagytak ránk könyveikben leírva, és ha valami nagyszerű gondolatra bukkanunk, kiemeljük.*” (*Mem. I, 6, 14.*)² A kötetben idézett klasszi-

kus auktorok köre igen széles spektrumot ölel fel: a nagyepikát Homérosz és Héziiodosz,³ a drámaíródalmat Aiszküllosz, Szophokész és Euripidész, a regény műfaját Héliodórosz és Longosz, a történetírást Hérodotosz és Thuküidész, a fabula műfaját Aiszóposz képviseli. A filozófiát Platón, Arisztotelész, Démokritosz, Hérakleitosz, Marcus Aurelius és az ún. hét bölcs (Biasz, Khilón, Kleobulosz, Periandrosz, Pittakosz, Szolón és Thalész) reprezentálja.

Munkájukat Dér Terézia és Nótári Tamás – amint ezt az előszóban kifejtik – azzal a szándékkal állították össze, hogy a görög és latin nyelvi alapképzéshez egy fajta szórakoztatva gondolkodtató és tanító segédkönyvet adjanak a tanulók és oktatók kezébe. Hasszonnal forgathatják továbbá a kiadványt a főiskolák és egyetemek történelem és magyar, valamint filozófia szakos hallgatói. A munka igényes kivitele ismételt példája a szegedi Lectum Kiadó esztétikus megjelenésű

könyveinek. A kötet színvonalát jelzi, hogy a közelmúltban a *Vox Latina* című, Saarbrückenben megjelenő, rangos nemzetközi folyóirat közölte a kiadványról ismertetést.⁴

¹ DÉR TERÉZIA – NÓTÁRI TAMÁS: *Exemplaria Graeca. Görög bölcsességek latin és magyar fordítás-sal*. Belvedere Segédkönyvtár II. Szeged, 1999, Belvedere Meridionale, 192 p.

² Dér–Nótári 2005. 6.

³ Homérosz és Héziiodosz műveinek jogbölcséleti aspektusait Nótári Tamás az elmúlt évek során külön tanulmányok keretében is tárgyalta: A mérleg mint az igazságszolgáltatás jelképe Homerosznál. *Collega* 6. 2002/2. 43. skk.; Héziiodosz jogkonceptiója. *Jogtudományi Közlemény* 60. 2005/7–8. 328. skk.; The Scales as the Symbol of Justice in the Iliad. *Acta Juridica Hungarica* 46. 2006. 249. skk.; Hesiod und die Anfänge der Rechtsphilosophie. *Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös nominatae, Sectio Iuridica* 47. 2006.

⁴ HAMZA G., *Vox Latina* 42. 2005. 148.

PAPP TEKLA

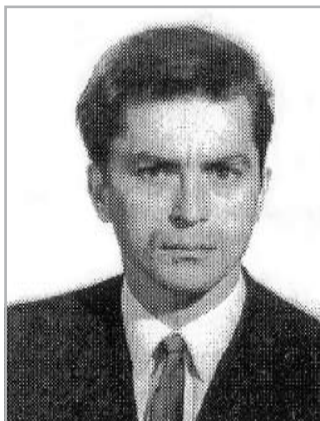
Meghalt Bezdán Sándor

2006. június 22-én elhunyt Bezdán Sándor (1939–2006) történész, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Történettudományi Tanszékének egykori docense. Rá emléke-zünk Marjanucz László egyetemi docens (SZTE BTK) beszédével, mellyel a kollégák és a szakma nevében búcsúzott Bezdán tanár úrtól.

A tanítványok nevében szólok, akiknek Sanyi a főiskolás évek felejthetetlen tanáregyéniségét jelentette, s tudom, mi is lételeme voltunk neki.

De most csonkig égett a gyertya, tanítómesterünk és barátunk neve a szegedi történészek veszteséglistájára íródott. Akik közel álltak

hozzá, s látták mindennapos küzdelmét, észrevették belső gyötrelmeit, azoknak ez nem volt váratlan. Az idei nyár több váratlan rossz hírrel szolgált, de közülük Sanyié rázott meg a legjobban, ez váltott ki mély döbbenetet. Több évtizedes kapcsolataunk a tanár–diák viszonytal kezdődött, majd kollégák és